

שלום לכולם ולכולן,

אפתח בגילוי נאות: גם אני הייתי מורה בתיכון שנים ארוכות, ואף הייתי מדריכה ארצית במקצוע ההיסטוריה בחקר ובהערכה חלופית. הייתי שותפה לפיתוח תוכניות מחליפות בגרות בהערכה חלופית והובלתי אותן שנים ארוכות. כיום אני מכשירה פרחי הוראה ללמידה והערכה חלופיים. אז כן, אני בעד הערכה חלופית, הוראה בדרך החקר ובעד ביטול בחינות הבגרות. אבל אני בעד ביטול כל שיטת הבגרות, לא רק יצירת המדרג לפיו יש מקצועות נחשבים ומקצועות נחשבים פחות.

חקר, הערכה חלופית, יצירת תשתית ללומד עצמאי - הם תשתית חיונית. אבל אל נשלה את עצמנו. מערכת שבבסיסה היא ריכוזית מאוד, אחריותית מאוד ומשווה מאוד לא יכולה לדבר בשני קולות. כשבתי ספר נבחנים על פי ציונים, כשהמורים נדרשים להראות "הצלחות מספריות" וכשההורים לוחצים לממוצע גבוה לא משנה איך הושג - גם כשהציונים פנימיים (בית ספריים) הם יעוגלו למעלה ככל שניתן. כשיש מקומות בהם הבחינה היא חיצונית - כלומר קשה יותר לעגל בה פינות כלפי מעלה, שם יושקעו מאמצי ההכנה של בתי הספר (בדגש על הכנה, ולא למידה או הוראה).

הערכה חלופית אינה סיסמה חדשנית: היא דורשת מורים מוכשרים לכך, מתוגמלים בהתאם, סביבות עבודה מאפשרות ויחס הגיוני של מספרי מורה-תלמידים. אחרת היא הופכת לשטוחה ומשטיחה, עיינו ערך הרפורמה אותה ניסה להעביר שי פירון. הערכה חלופית היא תרבות בית ספרית, אם היא לא נעשית באופן כולל היא נתפסת נחותה מההערכה החיצונית: קל יותר לעגל בה פינות, קל יותר להפנות שעות ממנה לקראת מרתון לימודי או תגבור לקראת מבחן במתמטיקה, למשל. היא דורשת מהמורים השקעה ויצירתיות ברמה גבוהה מאוד - כמה מאיתנו באקדמיה אימצנו בשמחה מבחנים רבי ברירה כשהטומקס הכל יכול הועמד לרשותנו? היא דורשת מערכת שהמסר הערכי שלה להורים הוא לא ממוצע הציונים הנכסף אלא ערכים של למידה. לצערי היום הורים רבים מדי מוצאים שלסייע לילדיהם לקראת עתיד טוב יותר משמעו לשלם עבור עבודות קנויות, או לכל הפחות לכתוב את העבודות יחד (שלא לומר עבור) ילדיהם.

ועניין נוסף: אוריינות של כתיבת חקר היא חיונית ביותר. אבל האם היא חזות הכל של לימודי ההומניסטיקה? היא חלק, חשוב ומרכזי - אבל חלק. למידת חקר וחשיבת חקר יכולות להיות מאפיין של למידה רחבה, כלומר

לבסס את ההערכה הסופית על בסיס רחב יותר של ממדי הערכה ולא רק עבודת חקר אחת (שפעם הייתה שייכת למרחיבים בלבד, כלומר הקומה הנוספת לקומת הבסיס). אנחנו רוצים לפתח את היסודות הללו בקרב תלמידי ישראל כי אנחנו רוצים אנשים עם אוריינות ביקורתית, עם יכולת ניתוח, עם שאר רוח (ולא רק כדי שכולם, מכלל המגזרים בחברה יכירו את גולדברג כפי שמדגישים בקמפיין האומלל לדעתי של ארגון המורים). אנחנו רוצים לצמצם את הבורות, ללמד כבוד לידע, אנחנו רוצים לפתח מיומנויות חשיבה. כהיסטוריונית - אני לא חושבת שתפקיד בית הספר להכשיר חוקרי היסטוריה, אלא להכשיר אזרחים המעריכים חשיבה מורכבת ובעלי מיומנויות לחשיבה זו. חבל שמי שמוביל את המערכת חושב שהכשרת אנשי היי טק העתידיים לא צריכה לכלול בסיסים הומניסטיים אלו.

התחלתי את דרכי כמורה להיסטוריה עם 7-9 שעות הוראת המקצוע, וכיום מדובר ב 3-4, בדרך כלל מרוכזים בשנה אחת בה ניגשים לבגרות. תהליך הפיחות במקצועות ההומניסטיים נעשה במקביל לבחינות הבגרות. בחינות הבגרות, לפחות בהיסטוריה, כבר מזמן לא מובילות רק לשינון ולחשיבה - יש צוות נפלא השוקד על כך, ובראשו מפמר"ית שהובילה שינויים רבים במערכת. אבל בסיכומו של דבר, ולאור הקיצוצים המופרעים והמופרכים בשעות ההוראה התוצאה נותרה זהה: מורים טרוטי עיניים המנסים ללמד מהר ככל שניתן לקראת בחינה חיצונית, ועכשיו גם ללמד מיומנויות של קריאת טקסט, ניתוח קריקטורה והשוואה. אז כן, אני בעד הערכה חלופית - אבל לא. ממש לא ככה. אני מצפה ממי שרוצה להוביל מהפכה במשרד החינוך לעשות זאת ברצינות. שריינו בהנחייה למנהלים ובפיקוח את מתן השעות להומניסטיקה - שלא ניתן יהיה לקצץ בהן עוד לטובת בחינות הבגרות ה"חשובות", השקיעו בהכשרת מורים להערכה חלופית, אפשרו להם תנאי עבודה מתאימים, תגמול מתאים - ואז נוכל לדבר על העלאת ערכם של מקצועות ההומניסטיקה במערכת החינוך למקום הראוי להם. ואז, אם המורים למתמטיקה עדיין ישמחו להגיש לבחינות בגרות - שיבושם להם. חדות ההוראה והלמידה האמיתיים יהיו חלקם של מקצועות ההערכה החלופית. אבל כתמיד, המהפכה מסתיימת בסיסמאות. ללא תקציבים מתאימים, ללא הכשרה מתאימה וללא שינוי תרבותי עמוק. ויצא שכרנו בהפסדנו.

ענת קדרון

הכשרת מורים, המכללה האקדמית תל חי